СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 103. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 3. мая, 1923. | VOL. XXXI. | No. 103. | Jersey City, N. J., Thursday, May 3, 1923. | THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

УРЯД В КЛОПОТІ ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЙНЕ РІШЕННЄ СУДУ

ВАШІНГТОН, 1. мая. — Департамент судівництва оповіщає, що по упливі 30 днів, коли ввійде в обовязуючу силу рішеннє Найвисшого Суду Злучених Держав про прогибіцію, він стане виконувати се рішеннє до найменчої подробиці. Першою річчю буде певно заборонити приїзд в межі три-милевого прибережного поиса всім кораблям, американським і чужим, везучим алькоголічні напої.

З сеї постанови виходить для уряду відразу немалий клопіт, бо прийдеться йому погодити якось се поясненнє американського закона зі законами чужих держав, приказуючими кораблям возити алькоголь для лічничих цілий. Не обійдеться тут без трудних торгів з другими державами.

Не малі клопоти готові вийти для уряду теж в нутрі держави. Прихильники прогибіції дуже невдоволені з рішення Суду і збираються поставити в найблизчім конгресі внесеннє на заостреннє прогибіційного закона, відгрожуючися, що вони мають сили досить таке заостреннє перепертн. Чи правда се, чи ні, на всякий случай конгрес через довший час буде занятий боротьбою над прогибіцією, річ ясна, з великою шкодою для других законодатних праць.

ГАРДИНГ БУДЕ УНИКАТИ НАТИСКУ В СПРАВІ МЕЖИДЕРЖАВНОГО СУДУ

ВАШІНГТОН, 1. мая. — Президент Гардинг дає до зрозуміння, що він не думає робити ніякого урядового натиску для приняття його пропозиції про приступленнє Злучених Держав до межинародного суду при Лізі Народів. Президент станув на становищи, що він предложив свою пропозицію краєви, котрий тепер знає його становище і колись буде могти заявитися про се свою думку. Домагатися скорого рішення сього важного питання президент не думає.

Противники Гардингового пляну пояснюють отсе тактичне рішеннє президента за доказ, що адміністрація почувається слабою в своїм становищи про суд та припускає поразку, колиб так прийшлося справу віддати під народнє голосованнє.

ФІНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОГОВІР ПРО ДОВГИ ПІДПИСАНИЙ

ВАШІНГТОН, 1. мая. — Нині підписано тут договір межи Злученими Державами та Фінляндією про спосіб виплати фінського воєнного довгу Америці. Очевидно, договір ще має бути потверджений сенатом Злучених Держав.

Довг установлено на круглу суму 9 міліонів долярів. Фінський представник зараз нині зложив першу рату в сумі 9,132 долярів.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ВІЧУ ДЕБСА

ШІКАГО, Илинойс, 1. мая. — В театральній салі Одіторіюм, де за стараннєм юнії кравців мало відбутися святкуваннє робітничого свята 1. мая, на котрім мав промовляти соціялістичний провідник Ю. Дебс, зібралася ще на дві години перед отвореннєм така товпа народа, що аби не допустити до дальшого натовпу треба було аж скріпленої поліційної сторожі. Доперва великий відділ поліції потрафив здержати дальше переповнюваннє салі.

ПРОДАНУТЬ ШЕРИ КОМПАНІЇ СВОЇМ РОБІТНИКАМ

ЛОРЕНС, Месечузетс, 1. мая. — Підприємство Пасифік Милс постановило продати своїм робітникам 5,000 шерів своєї компанії по ціні коштів, щоби в той спосіб заінтересувати робітників в підприємстві. Шери мають продаватися на рати, а зиски зі шеру, які припадуть перед скінченнєм плати, мають бути зараховані на конто зголосившихся. Колиб робітник перестав виплачувати свій шер, або покинув роботу, компанія зобовязується звернути йому виплачені рати з 5 процентами дивиденди.

ВІДКРИЛИ ЛІКАРСЬКІ ВЖИТКИ ДЛЯ ОТРУЙНИХ ГАЗІВ

ВАШІНГТОН, 1. мая. — Знатоки урядового бюра для ведення так званої хемічної війни оголошують висліди своїх розслідів над лічничою вартостю газів, яких вживано підчас війни для нищення ворога. Доказують вони, що сих самих газів можна вживати до лічення ріжних недуг, як: інфлюенци, чахотки (сухоти, туберкулів) паресію (частинний параліж нервів руху) і тим подібні недуги.

Розсліди ведено в Еджвуд Арсенел коло Болтимора. Досліди показали, що хльоринним газом можна лічити катар та простуду, мустардовим газом (яким заливає очи сльозами) туберкули, а так званий палючим газом паресію. Досліди поступили вже так далеко наперед, що лікарі пробували сих газів не лишень на звірятах, як се звичайно робиться з лікарськими дослідами, але й з людьми.

Як се звичайно буває з усіми відкриттями, товчок до розслідів дав простий случай. Припадок саме, ще в час війни, дав одному лікареви основу до думання, що хльорину можна вживати для лічення недуг; сей лікар був здивований фактом, що підчас пошести інфлюенци та запалення легень ні один робітник урядових хемічних лябораторів (робітень) на ті недуги не хорував. Розсліди його показали, що зі збірників газу в робітнях добувалося трока газу, досить щоби забити зародки недуги. Один професор Арканського університету підхопив думку та зробив подібну пробу зі студентами своєї кляси; він давав їм розпущеної хльорини через 5 хвилин кождого дня, а наслідок був такий що число епідемічних випадків серед сеї кляси було о 90 процент низче, як серед других. Рушені такими поміченнями досліди тепер дають лікарям великі надії на відкриттє лічень неодної небезпечної недуги.

ПРОПАЛИ СУДОВІ ДОКАЗИ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. 30. квітня. — Підчас проти Меккорнела бувшого федералного прогибіційного агента на весь стейт Пенсилвенію, майора Вулфа, його помічника, та 27 других, обжалованих за змову видавати фалшовані перміти на горівку, показалося, що зі суду пропали важні судові докази вини обжалованих.

80,000 БУДІВЛЯНИХ РОБІТНИКІВ ГОЛОСУЄ НАД СТРАЙКОМ

Як каже будівельна рада (обєднаннє будівляних юній) в Ню Йорку, вона зарядила в усіх будівляних юніях, належачих до неї, голосованнє над питаннєм зарядження страйку в будівлянім промислі в Ню Йорку та околиці.

Причиною зарядження страйку має бути відкиненнє робітничих домагань. Будівляні робітники жадали письменної умови та підвишки робітничої заплати о 1 доляра в день з 1. червня. Підприємці відкинули домаганнє, а зате предложили робітникам пропозицію побільшення бонуса. Референдум установляє речинець страйку день 1. червня.

Над питаннєм голосу коло 80,000 робітників.

КЛОПОТИ ВЛАСТИЙ З НОВИМ РІШЕННЄМ СУДУ

Послідне рішеннє Найвисшого Суду Злучених Держав, після котрого кораблям американським вільно буде возити горівку поза 3-милевим обрубом так само як і кораблям чужим, поставив уряд знова в скрутне положеннє. Самоперше уряд мусить тепер видавати нові розпорядки про те, як ревідувати кораблі, що впливають до американських портів, тощо. Декотрі урядники зовсім сумніваються, чи уряд потрафить розвести контролю відповідну над всіми віздажаючими до американських портів кораблями, раз вони мають право возити горівку на повнім морю.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Совітський комітет допомоги голодуючим на Україні видав відозву до міжнародніх організацій, в якій оповідає про страхіття голоду в Херсоні, де населення живиться екскрементами й корою. По улицях ходять вмираючі з голоду діти. Місто обернулось в кладовище. Число голодних смертий на улицях все далі зростає.

СКРІПЛЕННЄ ПРОГИБІЦІЙНИХ РЕВІЗІЙ

Прогибіційні агенти в стейті Ню Джерзі почали знова скріпляти нагінку над пачкарями алькоголічних напитків. У вівторок вони наняли збройний автомобіль від армії та почали довкола Савт Ембою зачіпати кождий автомобіль, трясучи його за горівкою. Перевідували разом за одну ніч 400 автомобіль, але трунків найшли лишень тільки, що могли взяти а один віз.

СТУДЕНТИ ПРОТИ АЛЬКОГОЛІЗМУ

Відбуваючися в Пенсилвенійскім університеті, в Філяделфії, збори представників висших американських шкіл ухвалили одноголосно резолюцію, осуджуючу запиваннє серед студентів та студенток. На Конференції було представлених 30 університетів.

НІС ВОВК, НЕСУТЬ І ВОВКА

Товпа, зложена з яких пів тисячки осіб, напала в нюджерськім місті Бавнд Брук на збори Ку-Клакс-Клена в церкві. Обурені на Ку-Клакс-Клен горожани міста заскочили їх підчас нарад, не дали говорити їх бесідникам, а відтак почали з ними бійку, яку закінчила аж поліція. Підчас бійки ранено кількоро людий.

ПОЛЬЩА ХОЧЕ „ДАТИ" РУМУНІЇ КІЛЬКА СІЛ

Краківська польська газета „Нова Реформа" доносить: Польське посольство в Букарешті, столиці Румунії, отримало наказ розпочати з румунським урядом переговори про визначення польсько-румунських кордонів. Як зачуваємо, польський уряд задумує запропонувати румунському відступлення Польщею кількох сіл на буковинському пограничу в заміну за улекшення з боку Румунії для управильнення залізничої лінії біля Заліщик.

ЗАТОНУВ КОРАБЕЛЬ

На повнім морю недалеко від міста Ню Бедфорду, в стейті Месечузетс, потонув корабель „Сіконет", котрий був збудований на поспіху в час війни. Підчас своєї послідної подорожи він натрафив на бурю, котра поробила в ньому такі діри на швах, що наповнений водою він затонув. Його залога, зложена з 7 людий, ще не прибула на беріг.

„ЗНАТОК" ПРО ПОЗАГРОБОВЕ ЖИТТЄ

Відомий англійський письменник Конан Дойл, що вже другий раз отсе їздить по Америці зі своїми відчитами про позагробове життє, говорив в Шікаго про те, що жде грішника по смерти. Каже він, що всі грішники найдуться з хвилею смерти в великім передпокою, щось в роді чистилища та ждальні, де вони будуть вижидати, поки їх покличуть до неба. Декому прийдеться ждати там і цілі століття, — все залежно від його винуватости, — але наконець кождий буде покликаний та перейде до щасливого позагробового життя.

На думку Дойла, в ждальни до неба не буде навізно, бо справді злих людий в світі є лишень небогато. Се Конан Дойл знає по тім, що в театрі просто всі люди оплескують доброго героя а не його злобного противника. Він ручить, що пересічному горожанинови, котрий родиться, виростає женится, виховує діти та вмирає, належиться по смерти не кара, а винадгородженнє за таке життє.

Позагробове життє представляє Дойл як щось подібного до життя на землі, лишень на висшім уровени: там і кольори ясніїші, і звуки милійші, і люди кращі, як на землі. Кожда людина має, пересічно силу та здоровле людини в 30-ім році життя, себто в самій силі віку, а кожда жінка має красу 25-літної. Там є й клюби та товариства, в яких лучаться люди, що цікавляться такими самими справами. Кожда така злука опирається на симпатії.

Хтось зі салі, заклопотаний, видно, можливостю стрітення поза гробом своєї другої половини, котра йому на свому світі затроїла життє, допитувався Дойла за стрічу подругів, на що Дойл відповів, що померший скорше подруг лишень тоді буде вижидати другого, коли їх подружа була вислідом любови.

Письменник на відчиті показав таку могучу фантазію, що міг навіть описати форму, в якій душа опускає тіло та переходить до нового життя.

НАСЛІДКИ СВЯТОЧНОГО ПЕРЕПОЮ

В Чижикові під Львовом попилися парубки до того, що підчас бійки, о яку так легко в похмілю, убили Данила Крупу та пробили ножем Олексу Якубишина і Михала Пільшанка. На місце кривавого виступу зїхала слідча комісія.

НІМЕЧЧИНА ГОДИТЬСЯ ЗАПЛАТИТИ АЛІЯНТАМ ТЕПЕР 20 БІЛІОНІВ ЗОЛОТИХ МАРОК ГОТІВКОЮ „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ"

БЕРЛІН, 1. мая. — В тутешніх урядових кругах заявляють, що німецьке правительство повідомило аліянтів, що годиться заплатити їм „воєнне відшкодованнє" в сумі 30 біліонів золотих марок.

З того воно годиться заплатити дві третини, себто 20,000,000,000 готівкою зараз, як лише дістане на се міжнародню позичку, а решту по чотирох роках, як знову на се дістане другу міжнародню позичку.

Німецьке правительство заявляє теж, що воно годиться і платити більше, якщо так вирішили би невтральні фінансові знавці. Притому німецьке правительство домагається забезпечення перед нападом на територію Німеччини, а також усунення французьких окупаційних військ з Рурщини.

ТУРКИ ВІДКИДАЮТЬ АЛІЯНТСЬКІ УМОВИ МИРОВОГО ДОГОВОРУ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 1. мая. — По дводневній нараді близько-східної конференції заявила нині турецька делегація, що відкидає всі аліянтські предложення у справі аліянтсько-турецького мирового договору.

Голова турецької делегації Ісмет паша заявив, що аліянти мусять приймити умови Туреччини або зачати наново проти неї війну.

ФРАНЦІЯ ОСТЕРІГАЄ ТУРЕЧЧИНУ

ПАРИЖ, 1. мая. — Французьке правителство урядово остерігло турецьке правительство в Ангорі (тимчасовій турецькій столиці в Малій Азії), щоби не збирало війск над сирейською границею.

ФРАНЦУЗИ АРЕШТУВАЛИ ПРЕЗИДЕНТА ЗАВОДІВ КРУППА

БЕРЛІН, 1. мая. — Французька військова окупаційна влада в Рурщині увязнила президента заводів Круппа, д-ра Густава Круппа фон Болєва, котрому закидують, що він спричинив неспокої серед німецьких робітників, коли французьке військо убило 14 німецьких робітників, і через те виставив був французьке військо на небезпеку.

НЕВДОВОЛЕННЄ В АНГЛІЇ З ПРИВОДУ РІШЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СУДУ ПРО ПРОДАЖ АЛЬКОГОЛЮ НА КОРАБЛЯХ

ЛОНДОН, 1. мая. — Урядовці британських корабельних компаній висловлюють своє невдоволеннє і негодованнє ізза постанови найвисшого суду Злучених Держав, якою забороняється держати або продавати алькогольні напитки на всяких кораблях на просторі трох миль вод біля американського побережа.

ФРАНЦУЗИ НЕВДОВОЛЕНІ З АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗАБОРОНИ АЛЬКОГОЛЮ НА ЧУЖИНЕЦЬКИХ КОРАБЛЯХ

ПАРИЖ, 1. мая. — У французьких урядових кругах висловлюють невдоволеннє ізза постанови американського найвисшого суду про заборону алькоголю на американських водах (на просторі трох миль біля побережа Злучених Держав) на чужих кораблях.

Французи кажуть, що се нечувана несправедливість.

ПЕРЕПАЛКА МІЖ НІМЕЦЬКИМИ ФАШІСТАМИ І СОЦІЯЛІСТАМИ

БЕРЛІН, 1. мая. — Підчас обходу першого мая прийшло до перепалки між німецькими фашістами і соціялістами в Реґенсберґу, в Німеччині. Підчас перепалки убито одного чоловіка, а кількох ранено.

БІЙКА МІЖ ІТАЛІЙСЬКИМИ ФАШІСТАМИ І КОМУНІСТАМИ

МЕДІОЛЯН, Італія, 1. мая. — Підчас обходу першого мая прийшло до перепалки між тутешніми італійськими фашістами і комуністами.

В перестрілці згинуло двох комуністів.

ЯПОНІЯ ХОЧЕ НАВЯЗАТИ ТОРГОВЕЛЬНІ ЗНОСИНИ З БОЛЬШЕВИКАМИ

ТОКІО, столиця Японії, 30. квітня. — Заступник японського міністра закордонних справ Танаке заявив сьогодня, що японське правительство звернулось до московського большевицького „уряду" з предложеннєм про виміну торговельних агентів між обома державами.

ШВАЙЦАРІЯ НЕ ПУСКАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО КУРЄРА

БЕРН, столиця Швайцарії, 30. квітня. — Швайцарська влада заборонила большевицькому курерови перехід через границю для доручення писем большевицькому дипльоматови в Лозанні.

І В АВСТРАЛІЇ АГІТУЮТЬ ІРЛЯНДЦІ

СИДНІ, Австралія, 30. квітня. — Тут арештовано трох ірляндських агітаторів, яких обжалувано за агітацію проти Ірляндської Вільної Держави. Пізнійше увязнених випущено.

УПАДОК ШКІЛ В СОВДЕПІЇ

БЕРЛІН, 1. мая. — Звідомлення російських кореспондентів повідомляють, що уся шкільна система в „Росії" упала. Упали всі школи, від народніх аж до висших. Остались хиба ті, де вчать . . . комунізму, але до них мало хто ходить.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОНТРОЛЯ ОБЄДНАННЯ.

Контроля всього діловодства Обєднання Українських Організацій в Америці відбулась дня 11. квітня, 1923, в присутности членів Контрольної Комісії: о. В. Сполітакевича і Г. Пипюка, а в неприсутности о. др. Копачука, котрий свою неприсутність оправдав недугою.

В книгах Обєднання зазначено контрольною комісією слідуюче:

„Члени контрольної комісії Обєднання переглянули книги доходів і розходів і найшли всі позиції правдивими, вірними і в порядку вписаними.

ЗА КОНТРОЛЬНУ КОМІСІЮ:

о. В. Сполітакевич, в. р. і Г. Пипюк в. р. члени Контр. Комісії.

Вчасі нарад мужів довіря і Виконуючого Комітету дня 12. квітня, 1923, в Филаделфії, Па., Г. Пипюк здав справодзание з контролі Обєднання і зазначив, що господарка Обєднання в найкрасшому порядку і бездоганна. Після цього зїзд ухвалив президії Обєднання своє довіре через повстання з місць.

ЗА КАНЦЕЛЯРІЮ ОБЄДНАННЯ:

Теод. Грицей, рекорд. секр.

„ЖИВА ЦЕРКВА" ЗІ СТАРОЮ ХОРОБОЮ.

Російська православна церква була без сумніву мерзенною інституцією. Мерзота її полягала не в її науці, а в її залежности від держави, в тому, що вона стала слухняним слугою царату, російської деспотичної держави. Була се заслуга кількох московських царів, а передусім відомого деспота Петра І., що церква зійшла до становища державного льокая, до становища огидного яничара, що душив на всі способи всякі прояви свобідного народного життя.

За сю мерзенну службу православну церкву стрінула люта кара: Коли повалився царат і не стало державної підмоги, до якої вона привикла, ся церква не могла видержати без сеї підпори. В критичну хвилю вона виказала крайну дезорганізацію та внутрішну деморалізацію. Вистарчив слабий легіт весни народів в Росії, щоби ціла московська церква розвонялася огидним смородом, який засвідчив про глибокий внутрішний її розклад. Все, що в ній лишилося живе, все, чого ще не здеморалізувала державно-поліційна підпора, почало з неї втікати. Перша відорвалася від неї українська православна церква, заявляючи своїм відорванням, що вона хоче опертися нена державну підпору, не на шпигів та поліціантів, а на свобідний вибір релігійно нею обслугуваного населення.

Колиб сему рухови було дозволено розвиватися далі свобідно, він бувби певно довів до повної реформи православних церков на цілім просторі бувшої російської імперії. Стара російська православна церква, оперта на державній владі, булаби розвалилася до решти, а на її місци булоб повстало кілька церков, з котрих кожда опиралася на народ. Булаб се руїна православної церкви, але побіда народної церкви. Але не довелося. Большевики поступаючи царськими слідами в иньших справах, пішли в царські сліди й в церковній справі. Як колись московські царі, так і вони тепер постановили повернути собі церкву в льокая для своєї держави. В той спосіб повстала протегована комісарами „живуча церква". Другі церкви переслідується, осмішується урядово, нищиться на всі способи, зовсім як колись царі нищили всі церкви за виїмком московської православної церкви. Нова „живуча церква" одіває льокайський уніформ для нового царату. Все йде по старому, по московськи.

І висліди сього будуть такі самі. Як не помогло старій православній церкві закидати борону за московськими царями, так і не поможе „живучій церкві" витирати чоботи большевицьким комісарам. Як не помогло царській церкві називанне себе живою церквою Христа, так не поможе комісарській церкві називати себе живучою. Ні одна ні друга ні жива ні живуча. Церков лишень тоді жива, коли оперта на народ. Підперта державними багнетами церква се труп. Вона смердить лишень доти, поки її багнети підпирають. Усунути багнети, вона проваливться. Частенько вона паде помимо багнетів. Комісарська „живуча церква" се лишень один з многих причинків зусилля фанатиків викривлювання народної душі. Конець сих зусиль такий самий, який постиг зусилля їх попередників, московських царів. Народ повстане й розібє комісарські диби, як він встав та поломив царські кайдани.

ПРОЧ З ГАДЮЧОЮ ПРЕСОЮ!

Хто з нас не бажав своїми очима побачити українську державу?! Не комісарську, не у кігтях московських ступайки, Раковського і його прихвостнів, а незалежну Україну, Соборну, що сягати-ме від Кавказу аж по Бескид?

Не внукам, не дітям лагодим свободу і долю, а собі самим! Ми журимось Ляшнею і Румунами, а не бачимо, що ті два злодії тільки тому грізні, що Україна обезсилена московськими варварами. Це два шакалі, які пробують гризти недоїдки, полишені московським медведем.

Ми, галицькі Українці, гордимось тим, що у нас є ясна національна свідомість. Це правда, але і це не брехня, що на Великій Україні патріотизм ніяк не слабший ніж наш.

Хочеш брате фактів? Ось вони: шість тисяч повстанчих відділів!

Чи зрозуміли ми усю вагу того відкриття, яке подали нам самі-ж большевицькі комісарі? Чи вже пересвідчились тепер, що повстаннє проти Московщини не було актом розпуки пригорщі горячійших умів, а загальною, всеукраїнською революцією?

Шість тисяч ватаг це свідоцтво, що Україна піднялась уся проти московського наїзду.

Хто-ж винен у цьому, що те повстання не принесло бажаної народом волі?

У першій мірі винні свої власні зрадники. По нинішний день є чимала число Українців на юдиній службі у московських комісарів. Є явні і потайні шпиги, які слідять за всяким українським рухом і мають за завдачу розбивати всяку злуку українських сил доносити на всіх українських патріотів, які живуть під московською кормигою.

Для найважнійшою роботою революційного українського комітету було і є: безпощадне убиванне усіх ворожих агентів українського роду. Смерть усім зрадникам! — це найперший клич кождого народу у війні.

Подумаймо тільки, кілько безмірного лиха спило на нашу батьківщину через власних зрадників. Кілько наших найгарніщих людий убито на їх доноси, кілько сіл спалено, околиць виморено голодом!

Ці наші власні Юди показували і показують дорогу московській дичі до всіх закутків України. Вони продумують, спільно з ворогами, якби знищити до тла український дух; а де не можна, як вигубити до коріння самий український нарід.

Зрадникам належиться не тільки смерть, а ще й така, щоб вони чули, що умирають. Нехай зазнають хоч частину тих мук, які завдали своїм людям!

Ці шпиги крутяться потайки по усій еміграції, де лиха доля не загнала наших скитальців. Одні видають за московські гроші (здерті з України!) такі часописі, щоб ятрити і недопустити до обєднання; другі втискаються поміж Українців і ширять зневіру та знеохоту, а третї доносять про все, що Українці задумують зробити.

Длятого дуже важне, щоби і наш загал в Америці навчився поступати із зрадниками як слід. Передвсім нашим народнім обовязком бойкотувати усю зрадницьку пресу. Жаден свідомий Українець не повинен до рук брати ані часописі, ані книжок, які видають або продають ворожі агенти.

Такийсамий бойкот мусить іти проти кождого товариства чи організації, яка сприяє ворогам, без огляду, чи той ворог Лях, Москаль, або Румун. Жаден шануючий себе і свій нарід Українець (Українка) не піде на жадну забаву, представлення, концерт або щонебудь друге, коли воно уладжене агентами наших ворогів.

На ніякі віча, манифестації, збори, а навіть забави не допускаймо Юдів!

Покажім, що у нас є розум і народня честь!

Покажім, що у нас є розум і народня честь!

Хто купує зрадницькі часописі або видавництва; хто сходиться із ними при якійнебудь нагоді; хто належить до товариства або організації, які симпатизують з агентами ворогів нашого народу, такий чоловік тимсамим похвалює і одобрює зраду!

Коли хочемо добра на нашій ниві, то вичистім її уперед всього з хабазя, з буряну, із пирію.

Хто з ким пристав, таким стається — каже приповідка. І не дурний її видумав.

Не задармо Юдам платять! Як вони зачнуть говорити про „чорні, мозолисті руки", про згорблені від праці плечі, про страхіття по майнах та фабриках, про голод і холод у нужденних хатах робучого народу" — то здається тобі, наче це сам Христос прислав цих „ангелів небесних", щоб принесли добру долю для бідних та пониженних.

Але дивись, що ті „евангелисти раю для бідних", що ці проклятi лукаві учинили на Україні і в Росії. Виморили голодом міліони українського народу! Запрягли увесь робучий народ у страшне комісарське ярмо!

Ти, брате, не вірив „Свободі" і другим своїм часописям, коли вони подавали страшні вісти про українські повстання, про голод, про розстріли, про винищування цілих околиць кровожаднимі звірюками зпід червоного прапору.

Ти, брате, повторяв за Юдами, що на Україні рай, та що тільки жменя „бандитів", „буржуїв", невдоволена!

Читай тепер отой страшний звіт „української чеки", де виразно виказується, що тими „бандитами-буржуями" був цілий твій власний нарід!

І зрозумій, що міліони на смерть заголоджених людий це була пімста комісарів з Москви на твоїй власній вітчині.

І на тобі самім лежить страшний гріх, що тішився і лекуваволи розпинами на хресті твою рідну Матір!

І зрозумій, що треба тобі покути, коли ще у тебе є яке чоловіче чувство і совість! Ота покута не у словах, а у ділі пімсти і відплати на зрадниках і ворогах.

Докажи, що ти не лукавив душею, а тільки задурманився великими обітницями фальшивців.

Читай, як на Правобережжю у тусаму пору як ці стрічки перед твоїми очима, пятьдесять тисяч московських червоних ступайків вирізують і руйнують цілі околиці.

Де ще недавно проживали міліони твого роду, там нині тільки згарища і переповнені кладовища. Хотять до коріння вигубити усе наше племя по обох боці Дніпра, щоби всадитись клином поміж Українців і звести нас на нінащо.

А ти, як глупий ідіот, смієшся і у руки плещеш, що плинє твоя власна, червона кров!

Ще й худоба реве, як ведуть її на заріз як почує кров своїх однoплеменців.

А богато із нас дружиться із проклятими Юдами, що винні у різні нашого народу.

Як проклятi недотепи купують зрадницькі часописі та їх юдину „літературу". І не боронимо їм безпечно поміж нас ходити та слухаємо їх киринних теревенів.

До своїх хат, на свої збори, до своїх кружків допускаємо тих, що за кровaві гроші, здерті з українських трупів, помагають ворогам добивати Україну!

Безпечні, веселі плентаються поміж нами шпиги. Сиїі кровію українських мучеників, глузують, глумляться нам в очі. Якби так у другого народу, то не лишилось би і сліду з тих запродавців.

Щож зробити з тим гадем?! Передвсім жаден розумний чоловік не візьме з'їдливої гадюки до рук. Чого-ж нам брати до рук ті гадючі часописі і книжки?!

Коли де розмножиться гадє, то добрий газда старається його винищити, або бодай сполошити.

Ми не можемо в Америці розправитися з нашими зрадниками, так як треба але можемо а й мусимо так їх наполохати, щоб забралися пріч від нашого гурту. У нас досить здорових рук і добрі очі, щоб побачити, де вікна чи двері. Туди дорога ворожим агентам з усіх наших віч зборів, і зборів, і сходин.

Нехай на кождому з них буде, клеймо зрадника; нехай увесь український загал переведе такий бойкот супроти хрунів і запроданців, щоб жаден з них не смів показати свого юдиного лиця поміж нами.

Таким бойкотом очистимо нашу суспільність і видобудемо сонних з мертвого летаргу.

Проч з гадючою пресою на якій не застигла кров українських героїв та мучеників!

Кирило Тур.

СНУЮТЬСЯ ДУМКИ

У Москві суддею дівчина, яка засудила протягом місяця кількадесять людий на смерть. Коли кореспондент американської часописі спитався її, чи вона спокійна, що тільки людий тратить життя через її присуди, вона засміялась безжурливо і сказала, що не втратила ніодної мінути сну через засуджених. Скаменіла душа у тої комуністки!

Так, але чому?! Ця Анна Глюцман це Жидівка, родом із Кишенева. Як ще була дитиною, вона бачила власними очима, як різали і мучили її нарід, Жидів. Той страшний спомин заціпив у її серці одно чувство, а саме відімстити, хоч колись, ворогам. І певне тепер, коли вона судить Москалів, їй здається, що вона є местницею за погром у Кишеневі.

Кілько українських дітий бачило і бачить погром свого народу! Кілько сердець тільки і ще того житя буде, щоб відплатити за усе!

Рости, здорове поколіннє українських местників і местниць!

Війна для добичі найбільший людський злочин. Але війна за визволенне свого народу се святий обовязок кождого. Хто у ній не хоче боротись, той тратить усю гідність чоловіка і для нього нема місця ніде між людьми.

Обєднаннє усіх скитальців, без огляду на колишні і теперішні штучні границі, у один національний фронт, буде найбільше радісною вісткою у теперішню пору.

А до того ще всеукраїнська боєва управа!

Даймо змогу і Українцям з Америки взяти активну участь в боротьбі. Увійдім в тісніщі зносини з боєвими кругами...

З Америки вийшов для Італії Гарібальді, для Поляків Костюшко, для Мадярів Кошут, для Французів Лафает, для Айришів — сотки тисяч борців, а хто вийде для України?

Пишуть про Леніна, щоб він умово хорий. Це вже не перший божевільний володар Московщини! Цар Іван Грізний також був „несповна розуму". І у Петра „Великого" „не всі були дома". Алеж бо і ціла та московська душа якась нездорова! Цілими віками дає себе бити і копати, а відтак як вибухне, то вже у всю ширі! Бється у своїм застиглім болоті, як риба в саку. А хлипає грязю на весь світ! А відтак ніколи не дійде до берега, а спускається у багно і засипляє знова на парусот літ!

(С.)

З ДІЯЛЬНОСТИ „ТОВАРИСТВА ПОМОЧІ ПИСМЕННИКАМ"

Дальші жертви зложили: Михайло Палажій і Петро Рогоза по $1.00; Петро Беркита яко новий член вступне $2.00.

Товариство в імени Писменників складає щире українське спасибі.

Дальші жертви слати на адресу:

Mr. WASYL HASIJ,
13 Furman St., Trenton, N. J.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ГАЗЕТИ В КИЄВІ.

В Києві виходить дневник „Більшовик" в українській мові. Се орган „губкому комуністичної партії (більшевиків) України" і „губернської комісії комнезамів Київщини", — отже газета большевицька наскрізь.

І власне в тій большевицькій газеті находимо потрохи вже правди про большевицьку владу на Україні.

Тут подаємо два листи до редакції „Більшовика" з одного тільки числа 47-ого з 1. березня, 1923.

I.

ДО РЕДАКЦІЇ „БІЛЬШОВИКА".

У наше село Матвіїха Білоцерківського повіту приїхав загін 45 білоцерківського кінного полку по зібранню лишків продподатку.

Першим чином вони стали вимагать у нас 6 пудів вівса. На другий день загін став вимагати 10 пуд. і мяса, але це все-ще не було приготовано.

Коли загін одержав відповідь, що ще не готово, то накинувся з нагаями на предсельради, а коли прийшли члени комнезаму і не дозволили побить предсельради.

На це загін у вечорі помстився й побив предсельконезама й ще одну громадянку, потім насильно взяли в одного незаможника ремінь на чоботи, а в другого мед. У одного крамаря забрали папироси і за це не заплатили.

Тому сельрада звертається до політробітників кінного полку, щоб вони поставили цих червоноармійців, що їх було 6 чоловіка, на належне місце, бо такі товариші тільки порушують авторитет Радянської влади.

Предсельради Бойко.

II.

Останню сторінку газети „Більшовик", що виходить під заклином „Відбудовуймо сільське господарство", а в останній час „Готуймося до засівної кампанії", призначено виключно для незаможного селянства, котре дуже зацікавлене в налагодженню сільського господарства як у своїх інтересах, так і в інтересах молодої Радянської республіки.

На цій сторінці ми, незаможники, що-дня читаємо поради в справі нашого зруйнованого господарства, ми бачимо старання товаришів з „Більшовика" допомогти незаможнику позібратись у багатьох хвилюючих нас справах, але ми ні одного разу не читали поради про те, що нас дуже цікавить, наприклад, як незаможнику на маленькому шматочку землі, що він дуже часто має при великій родині 6—7 чоловіка, як йому прогодуватися цілий рік, заплатити всі податки й не ходити жебрачити до куркуля на весні.

Ми ні одного разу не читали, де ми, незаможники, можемо прочистити насіння, щоб не сіяти сміття, а добре чисте зерно, як пише газета „Більшовик"? Чи відпустив Радянський уряд нам такі машини, і як-що машини є, то де вони знаходяться?

Чому „Село-допомога" має свою крамницю на Хрещатику й що вона робить, бо про неї нічого не чути на селі, адже вона „Село-допомога", а не „Київ-допомога"? Чому земельний збірник законів, що про нього так багато пишуть, ще досі не дійшов до села, і про нього не знає все селянство?

Чому ще досі не знає селянство куди йому скаржитись у справі земельного безладдя, коли народний суддя судить неправильно й захищає куркулів, а не бідняків?

Ось, що ми хочемо взнати від газети „Більшовик". Ще є багато про що писать, але це вдруге. Поки-що всі незаможники чекають відповіді на запитання.

Незаможник.

ПРОТЕСТ

УКРАЇНСЬКОГО (ВЕЛИКО-УКРАЇНСЬКОГО) ТОВАРИСТВА ЛІГИ НАРОДІВ ПРОТИ ПОСТАНОВИ КОНФЕРЕНЦІЇ АМБАСАДОРІВ З 14. БЕРЕЗНЯ С. Р.

Дня 14-го березня, 1923, альянтська конференция амбасадорів, не вислухавши представників українського народу й потоптавши засади розмеження польських і українських земель, ухвалені Найвисшою Радою 8-го грудня, 1919, а також зігнорувавши ясно виявлену волю українського народу, постановила, беручи на себе велику відповідальність, прилучити українські землі: Галичину, Волинщину, Холмщину й Підляще, проти волі українського народу, до Польщі.

Навіть світову війну в 1914 році оголошувано в імя засад панования права, в імя визволення поневолених народів та уладження їх інтересів не грубою силою а по правовому принципу. Але тепер ті, що оголошували сі засади і кермують політичним житте Европи, повернули у своїх поняттях про гуманність, культуру, цивілізацію і право, як морально-примусову норму розмеження інтересів народів, до середних віків, коли людий і народи вважали безсловним бидлом, трактуючи їх тільки предметом тих, хто мав перевагу грубої фізичної сили.

На ґрунті такого поступування не може бути розвязана та страшна криза політична, що охопила Европу, і все поглиблюючись, веде народи її до страшної катастрофи. Замісць необхідного примирения і співробітництва народів Европи та відбудовання економічного і політичного життя, політика сучасних можновладців Европи вносить все більше і більше застрень у взаємовідносини народів та накопичує все більш вибухового матеріялу, якого неминуча експльозія приведе увесь світ до катастрофи і загину культурного та економічного життя і його цивілізації. Переводячи в житте засаду брутальної сили, конференция амбасадорів не тільки залишила український нарід без жадної допомоги в тих норах, що він утворив собі по війні на руїнах осель, але віддала його в політичну й економічну неволю його ворога Польщі.

Коли конференция амбасадорів вирішила питання по засаді переваги грубої сили, то ясно, що поневолені мусять подбати у свою чергу про грубу силу, котра дасть їм можливість визволення. Таким чином рішенне конференції амбасадорів замісць мира принесе нову війну, бо український нарід своєї суверенности ніколи не передавав конференції амбасадорів, чи кому іншому, а тому він примушений дбати про можливість виявити свою суверенну волю в той спосіб, який знайде для себе більше слушним.

Ми, Українське Товариство Ліги Народів, в імя права, без котрого не може жити ніодна цивілізована суспільність, в імя людської достойности, свободи, мира і права всіх народів на власне житте і розвиток, протестуємо проти постанови конференції амбасадорів про прилучення українських земель з 7-міліоновим українським населенням до віковічного його гнобителя і ворога, — Польщі.

ЗА УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЛІГИ НАРОДІВ:

Президія Головної Управи:

В. Кедровський, голова; М. Залізняк, містоголова; І. Базяк, член президії, О. Лагутенко, О. Семенів, секретарі.

ЛІГА ГОРОЖАН В НЮ ЙОРКУ СКЛИКУЄ

ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ 6-го МАЯ

в УКР. **НАР. ДОМІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK, N. Y.**

Початок о годині 2.45 попол.

Українці! На вічу будуть промовляти щойно прибувші визначні діячі з Великої України, а то **Микола Залізняк**, заступник президента Укр. Товариства Ліги Народів і бувший посол У. Н. Р. в Фінляндії; **І. Базяк**, член президії сього Товариства і бувший член Центральної Ради в Київі, і другі.

Оба Бесідники представлять теперішну ситуацію на землях України і Еміграції в Европі. 103

Це перша нагода для нюйорських Українців почути бесіди новоприбувших наших земляків. — Приходіть всі.

ЛІГА ГОРОЖАН В НЮ ЙОРКУ:

Стефан Дембицький, голова.

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ У ШВАЙЦАРІЇ ДО ПЕТРУШЕВИЧА

Президент Петрушевич одержав таке писмо:

Високоповажаний Пане Докторе:—

Недавнє рішенне Ради Амбасадорів у справі Галичини болючо вразило нас, українську кольонію у Швайцарії, своєю крайною несправедливостю. Хоч і складається наша кольонія головно з наддніпрянських Українців, та ми все вважали галицьку справу за нашу рідну справу; боролись за неї по змозі наших сил; та стало вірили в її остаточний тріюмф.

З тим більшою радостю сконстатували ми геройську твердість законного Галицького Уряду, який не дав себе збити зі свого становища сею нечуваною ще навалою ворогів. Слава йому! Ми, що тут все були серцем з Вами, що працювали з Вами й під Вашим проводом, засилаємо Вам тепер, під сю тяжку годину, наші найгорячійші бажання успіху та твердости духа, і заявляємо Вам урочисто, що ніякі рішення ворогів нашого народу не примусять нас перестати вірити в наш остаточний тріюмф і чинно боротись за нього. Ми не творимо собі ілюзій щодо утвореного нам рішенням Ради Амбасадорів положення. Воно є крайно тяжке, й потрібні будуть ґіґантичні, мабуть довголітні зусилля з боку провідників Галицького Народу, щоб його перебороти. Та коли на чолі народу стоять мужі, міцні твердостю духа, то ніякі перепони не будуть непереможені.

Так було з іншими, змагаючими до волі народами, так буде і з нашим. Приймітьже вискази нашої найвищої пошани й наших найщирійших почувань!

В. Степанківський.

ПОЗІР ТРЕНТОНСЬКІ УКРАЇНЦІ!

Заходом Товариства Помочі Письменникам, устроюється

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 5-го МАЯ 1923

в галі Ганчака при 839 Савт Брод Ст.

Початок точно о 6. год. вечером.

Вступ для мущин 35, для женщин 15ц

На цім балі буде виграна 10. долярів в золоті і почта любови та другі несподіванки.

Дорогі Родимці міста Трентону: Висше згадане товариство має честь запросити до як найчисленнійшої участи. Весь дохід балевий призначений на поміч тим Велитням Духа, що кормлять нас своїм мозком. Напружуючи всі свої сили, щоб піднести нас до найвисшого степеня нашу просвіту, культуру, та поставити на рівні зі другими цивілізованими народами. Хай не буде ніодного Українця та Українки в Трентоні, котрі не взяли би участи в тій забаві. Ваша присутність буде значити, що Ви цінете рідну культуру. Наш меч на ворога — се рідна культура і просвіта! За добру забаву ручить

Гол. Уряд Тов. П. П. і Комітет.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до

"SVOBODA"

Grand Street Jersey City, N. J.

ПАРТІЙНИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ

Дня 1. квітня відбувся у Львові в салі „Української Бесіди" партійний Зїзд У. Р. П. На зїзді явилося 71 делегатів з ріжних окружних і повітових управ краю. Половину учасників складали селяне, які приїхали на Зїзд з найдальших околиць краю. Зїзд вибрав нову Управу, на чолі якої станув Др. Іван Макух як голова. На зїзді ухвалено ряд резолюцій такого змісту:

1. Зїзд У. Р. П. констатує, що рішенне Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 р. не примусить український нарід погодитися з поневоленнєм Сх. Галичини, Волині, Підляша, Полісся й Холмщини та признати начеркнені в тім рішенню границі.

2. Зїзд вважає, що осягненне повного соціяльного визволення українського народу є неможливе без здобуття повної національної самостійности, яка виявляється в можливости, даній робітним масам кождої української етноґрафічної території самим свобідно рішати про свою долю.

3. Зїзд констатує, що український нарід буде все зміряти до як найскорішого осягнення повної незалежности на всіх своїх землях і буде боротися проти всіх сусідів, котрі розшматували на четверо українську територію.

Зїзд У. Р. П. признає потребу спільного фронту всіх українських соціялістичних партій, які стремлять до повної державної самостійности українського народу в боротьбі з національним, соціяльним і культурним поневоленнєм.

5. Буде всіми засобами сю визвольну боротьбу попирати, аждоки на всіх українських землях не буде збудована й закріплена українська Республика, в котрій повноту влади буде виконувати працюючий люд.

6. В тій цілі буде У. Р. П. за як найтіснішими взаєминами українського народу на всіх його землях, а в першу чергу за навязанням тісних зносин з Волинню, Підляшем, Поліссєм і Холмщиною.

NEW YORK, N. Y.

Збори Ліги Горожан в Ню Йорку відбудуться **в четвер, дня 3-го мая** як звичайно в Укр. Нар. Домі, саля ч. 3. Проситься всіх членів прибути.

ЗА ЛІГУ ГОРОЖАН:

С. Дембицький, голова.

ДОПИСІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Записуйте діти до української школи.

Комітет Української Школи в Рочестер, Н. Й., складає подяку товариству Українських Жінок імени Лесі Українки за щиру працю на користь школи.

При тій нагоді звертаємо увагу всіх українських родичів в Рочестер, що з весною приймається до школи молодших дітей, котрі в зимі не могли ходити задля непогоди або далекого віддалення. Тепер в діточій школі є три кляси і до першої кляси можна записувати дітей від шестого року. Наука відбувається три рази в тиждень, в Народнім Домі при 102 Джойнер стріт; шкільні години першої кляси: від пятої до шестої, другої кляси від шестої до семої, третої від семої до осмої, в понеділок, середу і пятницю. Перша кляса має також науку в суботу від одинайцятої до пів першої.

По науці української мови діти вчаться народних пісень під проводом місцевого диригента Михайла Юркова. Концерт шкільних дітий, котрий завдяки учителеви співу мав такий добрий успіх, повинен заохотити до науки української мови і пісні всю українську молодіж в Рочестер.

ЗА ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ ТОВ. „ВІЛЬНІ КОЗАКИ":

Дмитро Братусь, Іван Романів, Олекса Луців.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ

Річного Засідання Головного Уряду У. Н. Союза, відбувшогося на днях 14.—16. лютого 1923 р.

(1)

Отворенне.

В середу, 14. лютого, о год. 9-тій рано в домі У. Н. Союза під ч. 83 Ґренд стр. в Джерзи Сіти, Н. Дж., зійшлися члени головного уряду, вибрані послідною конвенцією, на друге з черги річне засіданнє. По причині недуги, неявився член контрольної комісії Іван Ваверчак з Перт Амбой, Н. Дж.,

Головний предсідатель С. Ядловський, витає зібраних, висказуючи вдоволенне, що це вже другий раз приходиться йому витати членів головного уряду зійшовшихся на річні наради для добра організації, та надію на повний успіх цих нарад.

Відтак головний рекордовий секретар, І. Каштанюк, відчитав спис імен членів головного уряду У. Н. Союза, при чім показалось, що присутними є: гол. предсідатель С. Ядловський; гол. містопредсідатель Т. Грицей; гол. містопредсідателька М. Ольшаницька; гол. рек. секретар І. Каштанюк; гол. фін. секретар Р. Слободян; гол. касієр В. Левчик; члени контрольної комісії С. Миґанович, В. Гасій; радні: К. Кирчів, М. Петрівський, М. Шевчук, В. Яськевич, С. Баюс, С. Кудрик, Анна Стадник і Марія Мельник; члени редакційної комісії: о. М. Струтинський, Д. Андрейко і М. Мурашко.

З огляду на присутність майже всіх членів збори признано правосильними і гол. предсідатель згідно з програмою засідання став справоздавати як слідує:

Справозданне головного предсідателя.

Мій звіт як голови Організації за рік 1922 буде доволі коротенький. В тім році небуло так би сказати важнійших справ в життю нашої Організації кромі звичайного рутинового ходу та викінчення справ і ухвал повзятих на торічних зборах Головного Уряду Укр. Н. Союза.

До важнійших ухвал і справ повзятих на торічних зборах, належать:

1. Ліквідація а зглядно продажа друкарні в Ню Йорку.

2. Креованнє дистриктів і настановленнє інспекторів для приєднування нових членів до Організації.

3. Справа Видавництв Редакційного Комітету.

4. Справа менаджера друкарні „Свободи".

5. Викінченнє процесів.

Поза се важнійші моменти, про які уважаю своїм обовязком сказати Вам, були:

Скликанне конґресу для заложення Обєднання Укр. Організацій в Америці і Укр. Національний Хор в Америці.

Що до першої точки, а се продажі друкарні в Ню Йорку і перенесення книгарні назад до „Свободи", то ся справа зістала полагоджена в слідуючий спосіб: Друкарню голов. екзекутивний комітет продав книгарні Січовий Базар в Ню Йорку за ціну $4.900 на слідуючих услівях: $1.000 при підписанню акту продажи-купна, $1.000 протягом шести місяців а решту $2.900 на місячні сплати по $100 місячно і 5%. Досі Січовий Базар сплатив після висше згаданої умови $2.400, а $2.500 остає до сплачення з кінцем 1922 року. З сколектованих досі гроший, звернено „Свободі" її гроші в сумі $700; $1.000 дано на річ видавництв Ред. Комітетови після ухвали річного засідання, а $700 остає до звернення до каси Мол. Союза, як також ту решту яка ще остає до заплачення, бо гроші на закупно тоїж друкарні взято з тогож відділу Організації. По спродажі друкарні бувший її менаджер д. Д. Андрейко предложив „Свободі" біль як його платню в сумі $872.12 і за книжки $345, разом $1.217.12, що покрила друкарня „Свободи". Книгарню перенесено назад до „Свободи" і в той спосіб заліквідовано друкарню та книгарню в Ню Йорку.

Що до другої справи, а се креовання дистриктів, настановлення інспекторів та нагород за приєднуванне нових членів протягом 1922 року, ся ухвала була вповні виконана а про спосіб її виконання та вислід довідаєтеся з справоздань головних секретарів.

В справах видавництв Редакційного Комітет тут зазначу лишень се, що згідно з ухвалою минувшого річного засідання, екзекутива, з спродажі друкарні в Ню Йорку відложила суму $1.000 до розпорядимости Ред. Комітетови, а зе все проче дотикаюче тої справи почуєте зі справоздання Редакційного Комітету.

В справі менаджера „Свободи", як всім вже відомо, б. менаджер Андрій Савка помер, а по його смерти менаджерство проваджу я з асистентом д. Маційовським так як запала ухвала в тій справі на торічнім засіданню на випадок смерти Андрія Савки. Поміч родині по бл. п. Андрію Савка в сумі $150 місячно виплачувалося після ухвали аж до нинішного засідання.

Що до процесів то в році 1922 не було жадних а старі викінчилося і в організації настав спокій.

Поза се хочу звернути Вашу увагу ще на деякі справи народної роботи Організації, а іменно, основанне організації Обеднання Укр. Організацій в Америці та Український Національний Хор в Америці в яких то справах брала участь наша Організація.

По скінченню позички Національної Оборони для піддержки визвольної боротьби наших братів за морем в якій то роботі наша Організація і її підвладні відділи брали живу участь, повстало питанне в який спосіб має повестися дальше визвольна боротьба українського народу. Думаю нема двох гадок, що наша організація яка являється одним з найстарших піонірів на американській іміґрації несення українського прапора, котра коли невела провід в народній роботі то йшла поруч рівно з другими, в змаганнях української ідеї обовязком її було і в тім моменті взяти живу участь в питанню в який спосіб має повестися на будуче визвольна боротьба. Длятого коли се питанне виринуло наша організація враз з другими укр. організаціями в Америці брала живу участь в повисшім питанню а вислідом сього є скликанне конґресу в місті Філаделфії, Па., на котрім заложено народну організацію під назвою Обеднанне Укр. Організацій в Америці. Цілию тої організації є в першій мірі внести між зорганізовану українську іміґрацію народну карність, народну єдність, ввести народний податок, витворити один національний фронт в визвольній боротьбі наших заморських братів створити найвисше політичне представництво Українців на іміґрації та згіртувати для тої самої цілі і ідеї і тих іміґрантів Українців, які незорганізовані. Представниками з рамени У. Н. Союза в Обеднаню зістали вибрані на конґресі: Василь Гришко, Іван Боросевич і о. Вол. Сполітакевич.

Дня 21-го серпня 1922 р. я мав честь разом з другими замешкалими в місци головними урядниками, приймати візитуючого нашу інституцію, Його Ексцеленцію Митрополита Андрія Шептицького.

Дальше, як відомо, до Америки загостив Український Національний Хор зложений з Українців і Українок з Великої України під проводом славнозвісного діріґента д. О. Кошиця. Наша Організація враз з другими брала участь в привитанню сего хору коли він вступив на американську землю.

Отсе були би головнійші ухвали і головнійші моменти з життя нашої Організації протягом 1922 року. Позасе була звичайна денна рутина організаційна про яку довідаєтеся з дальших справоздань головних урядників. На сім кінчиться моє справозданне за рік 1922.

З черги зложив короткий звіт гол. містопредсідатель Т. Грицей, зазначуючи, що так як вминулому році не було ні надзвичайних засідань ні особливих поручень, співпраця його на поли Організації У. Н. Союза ограничалась на пильному слідженню за розвоєм організації, діловодством головної канцелярії У. Н. Союза і Екзекутиви, будучи все ґотовим до услуг Організації.

Місто-предсідателька п-ні Марія Ольшаницька заявила, що будучи в тім самім положенню і її діяльність ограничалась на візитації сусідних відділів і пильному слідженню та готовости таких прислуг, яких з огляду на уряд добро організації від неї вимагалоби.

(Дальше буде).

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповіданне з початку 16-сотих років)

(Продовженне).

(14)

— А хтож ховав Юрка, як не ти сам?

— Я Юрка Верницького не ховав. Я його й не бачив небіжчиком.

— Ти справді пяний! Хтож був той, котрого ти ховав в пятницькій гробници.

— То був ваш гайдук Гречан.

Піп сказав се рішучим і твердим словом.

Кость з жахом глянув на попа.

— Що ти плетеш! — крикнув.

— Чи ви бачили лице того небіжчика, котрого я ховав як Юрка Верницького, вашого небожа?

— Не бачив, бо опришки лице спалили.

— Рани не бачив, бо її мабуть цілком не було. Опришок вдарив його по голові обухом сокири так, що йому мабуть череп тріс під шкірою.

— То він не від кулі погиб?

— Ні. Від кулі погиб Гречан і оба його товариші.

— Отже в Юрка Верницького не було ані діри від кулі, ані самої кулі в його тілі?

— Очивидно, що ні.

— Пане! Відчиніть гробницю. Вдобудьте з домовини тіло небіжчика, то побачите, що череп цілий і в тілі, як воно згнило, в домовині... куля. Ваша куля, чи куля вашого сина.

— Попе, не доводи мене до... до... — Кость заревів. — Ходи зараз до замку і дай шлюб... як не хочеш, щоби я тебе затягнув за бороду!

— Поки не впевнюся, що її муж вмер, поти шлюбу з другим не дам!

— Попе! — ревів Кость. — Ти щось знаєш про се. То справді не Юрко похований? Він жиє?

— Чи жиє, того не скажу. Знаю лиш се, що тоді, коли ми в гробницю пятницьких панів клали тіло Гречана, Юрко Верницький ще жив.

— Попе, я скажуся! — кричав, стискаючи пястуки і приступаючи до него. — Ідеш дати шлюб?

— Ні!

— Маєш! — заревів і з усеї сили вдарив попа в голову.

Піп впав на землю без духа.

Кость вискочив з хати і пустився бігцем до замку. На вигоні коло церкви паслися попівські коні. Кость вхопив одного за гриву, скочив на него і охляп пігнав дальше. Гнав його страх, що піп, як очуняє, прибіжить до замку і знівечить все те, що він так довго підготовляв. Подруже розибє і з рук його сина вирве такі два маєтки. Він слушно потерпав, що як піп повторить в замку се, що йому сказав, то не лиш Гануська, впреться відчинити домовину.

— Ануж піп правду каже? — думав. — Може в домовині справді Гречан, не Юрко? Як знайдуть цілий череп і кулю, то ні Гануська, ні Стах не підуть до шлюбу. І ніякий піп не звінчає їх, бо не виключене, що Юрко живий, тільки скрився, щоби його не скарали за ребелію.

Кость сам став вірити, що Юрко не погиб.

— Бо чогож би хтось спалив його лице, як би то справді був він? Лице спалив, очивидно, на те, щоби не пізнати, хто такий небіжчик... І нащо би хтось забирав небіжчика?... Але, як живий він, то також могли спастися Худик і Федь!

Зимний піт обляв ціле тіло шляхтича. Чим більше вірив, що Юрко жиє і колись може вернути, тим завзятійше підганяв коня, щоби шлюб прискорити. Як лиш влетів на замкове подвіре, приказав гайдукам осідлати коні для себе і сина, та запрягчи візок для пані і її мами. Коли служба розбіглася виконати приказ, він пішов до хати, де весільна дружина дожидала попа.

— Піп не прийде, — сказав. — Він збожеволів і має падавку. При мені впав.

— Післати по соколівського попа, — сказала Гануська.

— Не треба. Всі поїдемо до Соколівки. Ось на подвіре вже виїхав візок і виводять коні, — сказав, глянувши у вікно. — Ходім!

Коли приїхали до Соколівки, пан вислав гайдуків на дороги і всі стежки, які вели до Соколівки, щоби за ніяку ціну до села не впустили пятницького попа. Кость не без причини боявся його приходу, бо піп, як лиш вичуняв, вибіг на вигін, сів на коня і побіг до замку. Там дізнався, що шлюб буде в Соколівці. Він зараз пустився туди. Мусів завернути, бо гайдуки не пропустили його.

— Як то зле, як то зле сталося, що я зараз не пішов до неї і не розказав про все, що знав... Пропало... Допуст божий!

В Соколівці була для хлопів українська церква і для панів двірська каплиця. Кость хотів, щоби пару звінчав ксендз в двірській каплици. Але Гануська вперлася.

— Хочу так, — сказала, — як було з моєю мамою.

Стах став за нею і пару звінчав український піп.

Кость не пустив молодої пари до Пятник, бо насамперед хотів провідати, чи піп не наробив там якої колотнечі.

— Ще ґотов по шлюбі розбити пару! — думав. — Нехай вони справді станучь подружем, то тоді вже не так легко буде розчахнути їх. Найважнійше, щоби не лиш дитина Юрка, але й Стахова мала право до її маєтку... Як би на добавок Юрченко вмер...

На його предложенне молоді лишилися в Соколівці на три дни. До Пятник поїхав ґаздувати сам Кость з тим наміром, щоби попови, як схоче кермити, затулити пельку на віки. Поки що загадав поговорити з ним на розум, надіючися балачкою з ним розвязати загадку, яка його морочила від хвилі, коли замість пяти трупів, знайшов тільки два. Ще більшого клина вбила йому в голову заява попа, що тоді, коли Юрка ховали, він ще не був небіжчиком, та що похований, не Юрко, а соколівський гайдук Гречан.

— Піп про все те мусить знати щось, — думав. — Бо звідки він міг би знати, що Гречан погиб від кулі, або що Юрко дістав по голові сокирою?! Се сталося недалеко попівства і піп міг чути стріли. Може зацікавлений пішов у ліс і прийшов на місце по нашім відході. Може то він спрятав небіжчиків, або й живих?...

Його тіло прошибла зимна дрож.

— Як в гробници справді не Юрко, а Гречан, то трупа треба спрятати і згубити, щоби коли Ганусці або Стахови не заблагося провірити. Бодай треба буде з домовини викинути кульку і заломити череп... Таки треба з попом побалакати. Потому покажеся, що зробити.

Пішов до попа. Піп цілий поблід, побачивши, якого дістав гостя.

— Не бійтеся, — гість промовив. — Я ваші слова вже розважив і охолов. Тоді був троха не чемний, бо ви мене сильно роздратували. Я гадав, ви брешете, щоби мені бороздити. Ви мабуть боялися, що мій син перетягне вашу паню на польське, і тому хотіли перебити?... Правда?... Я зробив би се, але мій син не такий ревний. Потерпаю, що вона його переверне...

— Я хотів перебити, але мені досить було тої причини, про котру я вам тоді сказав. Так як я, зробив би також ваш ксендз, коли би знав се, що я знаю.

— Щож ви знаєте? Я саме того тепер зайшов до вас, щоби ви мені сказали яснійше, ніж тоді.

— Я говорив дуже ясно.

— Ви не сказали, що Юрко ще жиє і де жиє.

— Бо сам того не знаю.

— То щож ви знаєте?

— Що тоді, коли ви йому справляли похорон, він був живий.

— Лише він?

— Ще Федь і Худик. Федь був цілком здоровий, Худик мав тільки щрам під пахою. Юрко був заморочений від удару.

— Від кого знаєте се? Ви може самі були на місци наскоку? Бачили їх?

— Ні, не був там.

— То хтож вам сказав се?

— Се моя тайна. Вам се не треба знати. Для вас повинно вистати се, що я вже сказав вам.

— Як ви не бачили їх, не говорили з ними, то звідки можете знати? Ви можете здогадуватися, так як і я, але знати, певно знати, не можете.

— Я міг бачити їх, міг говорити з ними, але також міг від когось чути на сповіди. Від такого можу знати, але мені не вільно виявити його.

— Чи ви говорили ще кому про се, що знаєте?

— Лиш вам одному. Я повинен був ще перед шлюбом вашого сина з жінкою вашого небожа сказати се йому і їй. Я хотів се зробити, але ваші гайдуки не припустили мене до них.

— На мій приказ.

(Дальше буде).

ПРИПАСИ І ПРОДУКЦІЯ ЗОЛОТА

Золото, будьто перечеканене на монети, будьто у чистому стані, становить основу теперішної грошевої господарки усіх країв у світі, і кількість його у державних банках поодиноких держав та її вдношення до кількости находячихся в обігу паперових грошей є й до значної міри показчиком фінансового стану даної держави, та причиною низького або високого курсу її валюти. Війна, задержання пожиточної продукції та переміна її на воєнну, примусили богато країв заспокоювати свої потреби покупками у других держав і платити за них золотом. Це спричинило пересунення припасів того дорогого металю з одного краю до другого, накопичення його у поодиноких державах, а далі викликало істнуючі тепер валютові ріжниці.

Перед війною, у 1914-ім році на першім місци щодо кількости зложеного у державній скарбниці золота стояла Росія, якої золотий припас представляв вартість 872,247.000 долярів. По Росії слідували Злучені Держави з золотим скарбом вартости 691,514.000 долярів, далі Франція (678,856.000), Італія (288,103.000), Німеччина (278,687.000), Австро-Угорщина (251,421.000), Аргентина (224,489.000), та Англія з 170,245.000 долярів у золоті. По війні у 1922-ім році відносини зовсім перемінились. На першому місці стали Злучені Держави з величезним золотим скарбом вартости 3,200,372.000 долярів, по них іде Англія 751.841.000, Франція 708,403.000, Японія 608,170.000; Іспанія 487,278.000, Аргентина 450,057.000, Нідерлянди 233,880.000, Німеччина 227,437.000, Італія 215,822.000. Золотий скарб Польщі виносив у 1922-ім році 8,240.000 долярів, Румунії 7,585.000, а Росії около 6,000.000 долярів. Можливо що у державній скарбниці цеї послідної находяться більші припаси золота, та золотий підклад випущених нових грошей, червінців, представляє саме згадану вище вартість.

Зазначити однак треба, що у згаданому протязі десяти літ кількість золота зложеного у державних скарбницях світа зросла більше чим у двоє, а іменно з 3,390,775.000 долярів у 1913-ім році до вартости 7,941,435,000 долярів у 1922-ім році. Сталось це через те, що у часі війни усі держави старались, щоб як найбільше золота, яке находилось у обігу, стягнути до державних банків, і що через те майже усе золото, яке у тім часі добуто з копалень, попало у їхні скарниці.

Порівнуючи пересунення золота між поодинокими державами бачимо, що головно збогатіли невтральні держави, а далі ті, які хоч вели війну, то не переживали її страхіть на власній територіі. Рівнож природним є явище, що зменьшення золотого припасу замітно передовсім у побідженних державах, та що молоді, новоповставші держави не усціли ще призбирати більшого золотого припасу. Найінтереснійше однак з усего є, що по війні 40.3 проц. усего золота найшлося у Злучених Державах. Причиною цего приливу золота сюди, і то приливу, який тревае далі, є, що наслідком руїни великих промислових країв у Европі, та наслідком розвалу „житниці Европи" — України та взагалі економічного занепаду Росії, більшість держав була приневолена покривати свої потреби покупками у Злучених Державах і платити за них або прямо золотом, або купленими за нього долярами, а не, як раньше своєю власною, тепер переважно обезціненою, валютою.

Згаданий вище природний приріст золота, себто кількість добуваного золотого металю у копальнях, представляв за послідних десять літ вартість 3,973,975.000 долярів і майже у цілости перейшов до державних скарбниць, або під державний контроль. Це було тим легше, що майже усі копальні та полоскарні, у яких добувають золото, находяться або під доглядом держави, або прямо є її власністю.

Поміж краями, які продукують золото на першому місці стоїть бувша бурська република, тепер частина полудневоафриканської юнії, Трансваль, де у послідних десяти роках добувано річно золота вартости від 145,000.000 до 192,183.000 долярів, себто чуть не половину усеї світової продукції. На другому місці стояли Злучені Держави, опісля Канада, далі Австралія, Родезія (рівнож у полудневій Африці), Індії і инші краї. Взагалі у 1913-ім році у англьо-саксонських державах і у прямо підчинених їм краях добуто золота вартости приблизно 356,000.000 міліонів долярів, підчас коли у всіх инших краях разом лише за 93,000.000 долярів. У 1922-ім році, де продукція золота взагалі сильно зменьшилася, відношення це виглядало, 279 міліонів у англьо-саксонських краях на 50 міліонів, себто перешло пять разів меньше у прочих. Найбільший упадок виказує продукція золота у Росії, яка у 1910-ім році представляла вартість 35,580.000 долярів, у 1914 24,586.000, у 1918 12,000.000, а у 1921 році всего лиш 930.000 долярів.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. о. Николая, від. 104 повідомляє, що місячний мітинг відбудеться о 7. годині вечером в четвер, 10. мая в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт ул. Повідомляється членів, що місячні мітинги будуть відбуватися в першій четвер по 7-ім кождого місяця. — М. Вітів, предс.; В. Стецко, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367 повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о годині 7.30 вечером в вівторок, 15. мая в гали церковній під ч. 303 Гудсон Евню. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження. Проситься членів прибути як одеи на мітинг і вирівнати свої вкладки. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 255 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 13. мая в домі М. Полюга. Проситься всіх членів зійтись на час. Буде приниматись нових членів без вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Буржаловський, предс.; Ю. Хула, секр.

НЕСКОГОНІНГ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231 повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 6. мая в гали Феля Ферка під ч. 310 Катавіса ул. Проситься всіх членів явитись, бо будуть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2.00. — А. Гоцко, предс.; Р. Чолій, секр.

НОРТ ТАНАВАНДА, Н. Й. Тов. Ст. Федака, від. 257 повідомляє, що чвертьрічний мітинг відбудеться в неділю, 13. мая о годині 2.30 пополудни в гали при 77 Вітвел стр. На порядку нарад будуть важні справи до полагодження і справоздання з чвертьрічної роботи. Проситься всіх членів явитись на означений час. — І. Ворик, предс.; Д. Грицій, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 6. мая о годині 2.30 пополудни в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт ул. Неявившийся член на згаданім мітингу підпадає карі 1 доляра, а урядник 2 дол. — П. Маняк, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від 64 повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться 5 мая о годині 7. вечер в гали від ч. 435 Мейн ул. Проситься членів явитись в означений час. Неявившийся член заплатить кару. — В. Григорчук, предс.; Г. Ничка, кас.; М. Сас, секр.

БЕНТЛЕЙВИЛ, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 109, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 20. мая в юнійній гали о годині 1. пополудни. Неприсутні члени будуть карані після статута. — С. Яворський, предс.; І. Фариник, секр.

СТАРІ ЛЮДЕ

Альзатські часописи пишуть обширно про сина колишнього рабіна малої альзатської громади Вестгофен, Кана. Канови тепер зачався 104. рік життя. Сумніву щодо року його уродин нема ніякого, бо папері всі впорядку. Він здоровий тілесно й душевно. Кан жие з своєю жінкою; їй вже минуло девядесять літ. Жие з нею в найліпшій злагоді. Його батько прожив також гарний вік, бо сто літ. Сам Кан сподіється, що житиме 113 літ. А саме число 113 витягнув він як рекрут при льосуванню. Коли тому кілька місяців президент французької републики відвідав містечко, віддалене від Вестгофена більше кільометрів, старець вигідно прийшов там на його привітання.

В Чехії в місцевости Напаєдль жие старушка Йосифа Шупаткова у свого щурина Івана Павліка. З початком марта ц. р. їй минуло сто літ. Як звідомляють чеські часописи старушка Шупаткова в день своїх уродин (а її уродини припадають на день уродин президента чесько-словацької републики Масарика) одержала від през. Масарика бажання всего доброго і 1000 чеських корон дарунку.

ДО ДИРЕКЦІЇ

NORD DEUTSCHER LLOYD, BREMEN.

Я приїхав до Ню Йорку на Вашому корабли „Сайдліц", котрий відійшов з Бремен Гавен 17. марта 1923 по III. клясі. Перед виїздом я мав нагоду докладно познакомитись з Вашою організацією перевозячою еміґрантів до Америки, оглянувши кілька разів Ваші „Авсвандерер Шуле" в Бремен. Перед виїздом мені здавалось, що переїзд через океан в третому клясі, перебування в масових еміґрантських кватирах і т. д., є щось коли не страшне, то у великій мірі мало приємне.

Мушу признатись, що ці антиципації не справдились ні в одній мірі — подорож на „Сайдліц" була в дійсности лише приємною, дуже добре обставленою довшою проґулькою з усяким можливим комфортом.

Вважаю за свій приємний обовязок подякувати Вам за приємно проведених днів і дозволяю собі одночасно повідомити Вас докладнійше про ті враження, котрі склались у мене про постановку еміґраційної справи у Вас.

1. Еміґраційні будинки в Бремені, сильні помешкання — в відношенню гігієнічности, вентиляції, чепурности не лишають бажати нічого кращого.

2. Цілком несподіваним було для мене те, що Ви розміщаєте пасажирів 3-ої кляси не тільки по принципу висоти платні, котру вони вносять, але і відповідно їх культурному рівню в ріжних групових кватирах.

В наш час, коли 3-тим клясом ідуть люде самих ріжних катеґорій, ця Ваша уваґа є для богатьох дуже цінною.

3. Кухня, проста, споживна, всього досить, традиція німецької чепурности додержана до крайности і тут знова замітна увага до звичаїв і вдачі ріжних націй — Жиди, майже виділені, одержують кошерний харч, розміщені пасажири по ріжним будинкам так, щоб не симпатизуючі взаємно нації як найменше зустрічались поміж себе.

4. Прислуга — у всьому добре вишколена, говорить на богатьох мовах. Загалом Ваше Авсвандерер Шуле на мою думку ні в чому неуступає добре поставленому, середньої руки европейському пенсіонату (помешкання тіснійше, зате харчі богато ліпші) і у всякім разі ні в якій мірі не відповідає тим образцям про масові еміґрантські казарми, котрі досить розповсюднені серед наших земляків.

Оговорюючись — це відноситься лишень до Ваших Авсвандерер Шуле в Бремен і істнуючих установ инших Т-в мені не доводилось бачити, а те, що доводилось чуть про їх було не завше добре.

5. Пароплав Сайдліц кабіни дуже зручні, чисті, харчі більше ніж вистарчаючі. Для середного еміґранта вони непривлечно добрі. Богатьом доводилося вперше привикати їсти 5 раз на день. Але треба примітити що до цього люде звикають дуже охоче і швидко. Подорож ранною весною була прекрасна. Ті з пасажирів хто не відчував морської хороби майже непомітили як минув час. Щоденний концерт гарного орхестра, бібліотека шахмати, рояль, прогульки по палубі, морське повітря, чудове море і ніяких турбот. Для мене особисто — людини вже 4 роки одірваної од краю се був перший період справжнього гарного спочинку.

Дозвольте висловити Вам ще раз мою щиру подяку.

М. Тимофіїв,
б. Тов. мін. нар. госп. України.